

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

2025

ARCHEOLOGIENOTA

Kaulillerweg te Pelt (Limburg)

ADEDE Archeologisch Rapport 1409

Stijn Van Lancker

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 1409

Archeologienota Kaulillerweg te Pelt (Limburg).

STIJN VAN LANCKER

Colofon

Uitgever	ADEDE bv
Jaar van uitgave	2025
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	David Janssens
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bv. ADEDE bv is niet aansprakelijk voor eventuele schade voortvloeiend uit diens adviezen.

Inhoudsopgave

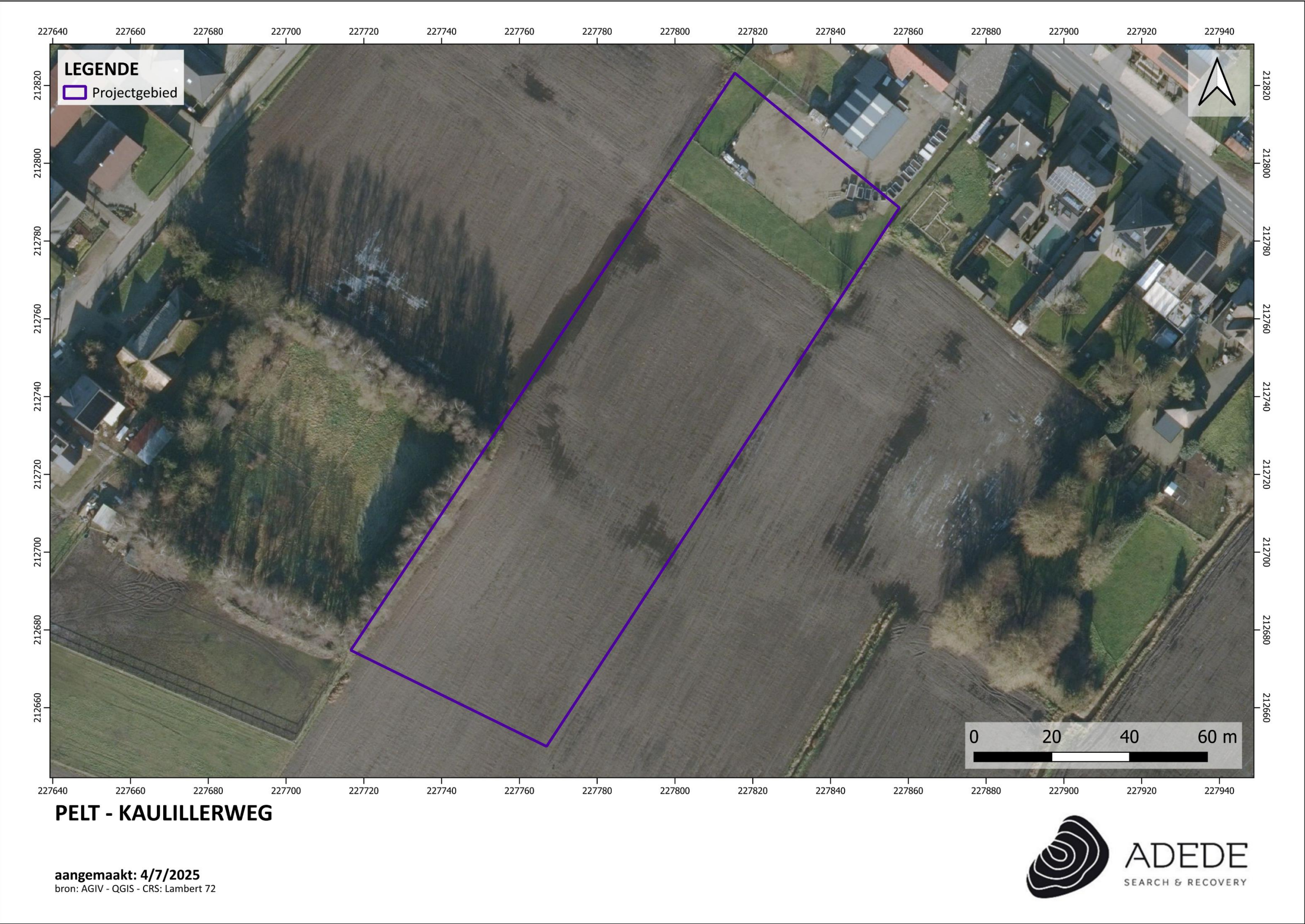
1	Administratieve fiche	- 5 -
2	Bureauonderzoek.....	- 9 -
2.1	Archeologische voorkennis.....	- 9 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek	- 9 -
2.3	Doel van het onderzoek	- 9 -
2.4	Huidige situatie projectgebied.....	- 10 -
2.5	Beschrijving geplande werken	- 10 -
2.6	Randvoorwaarden.....	- 11 -
2.7	Werkwijze	- 11 -
3	Assessmentrapport	- 15 -
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.....	- 15 -
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	- 18 -
3.2.1	Tertiairgeologisch	- 18 -
3.2.2	Quartaairgeologisch.....	- 19 -
3.2.3	Bodem	- 21 -
3.2.3.1	Bodemtypekaart.....	- 21 -
3.2.3.2	Potentiële bodemerosie	- 23 -
3.2.3.3	Erosiegevoeligheid.....	- 23 -
3.2.3.4	Landgebruik.....	- 24 -
3.2.3.5	Gewestplan	- 25 -
3.3	Historische situering van het onderzoeksgebied.....	- 27 -
3.3.1	Algemene historische situering	- 27 -
3.3.2	Historisch kaartmateriaal	- 30 -
3.3.2.1	Kaart van Ferraris (1771 – 1778)	- 30 -
3.3.2.2	Atlas der Buurtwegen (1840)	- 31 -
3.3.2.3	Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854).....	- 32 -
3.3.3	Luchtfoto's.....	- 34 -
3.3.3.1	Luchtfoto 1971	- 34 -
3.3.3.2	Luchtfoto 1979-1990	- 35 -
3.3.3.3	Luchtfoto 2005-2007	- 36 -
3.3.3.4	Luchtfoto 2008	- 37 -

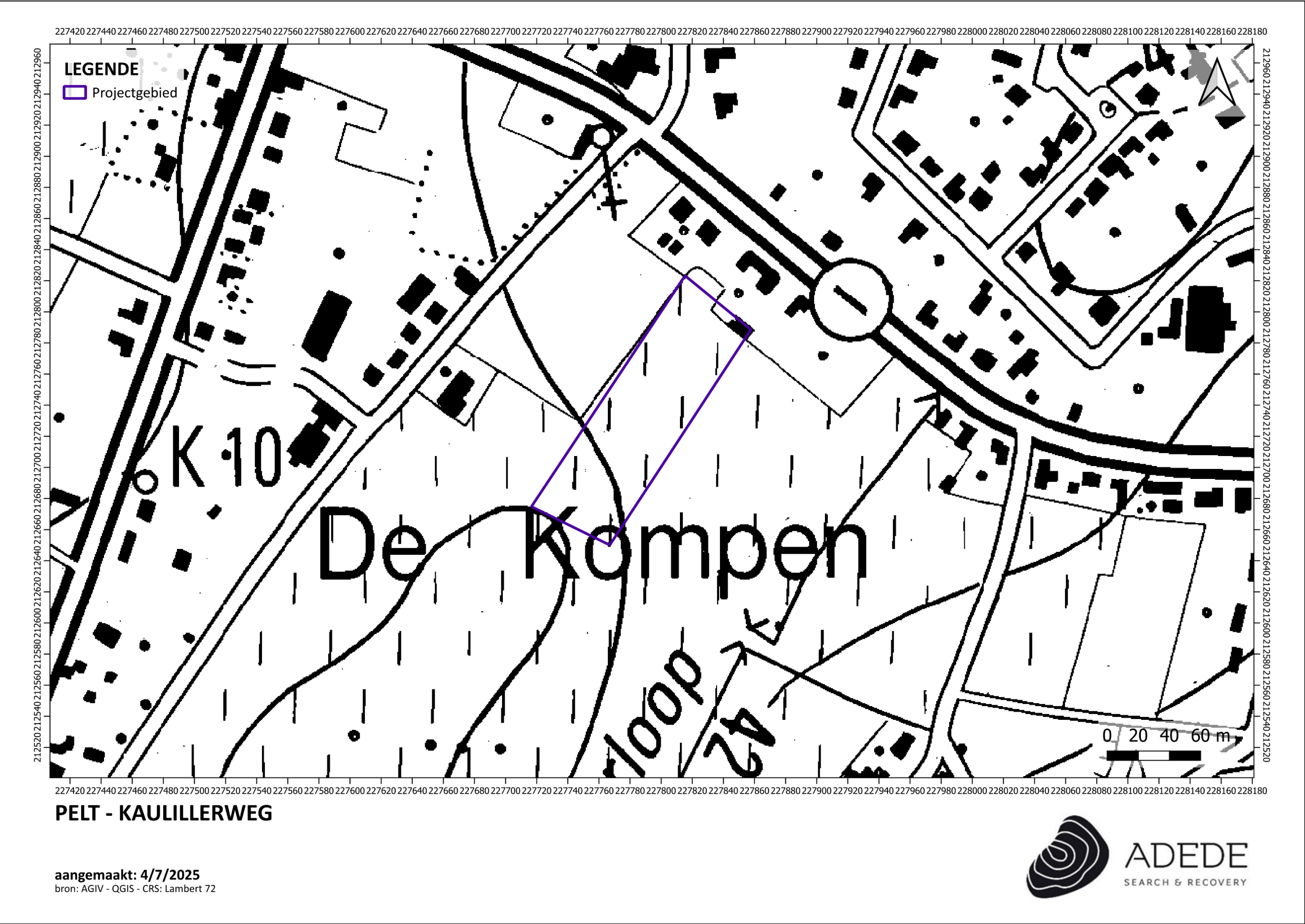
3.3.3.5	Luchtfoto 2024	- 38 -
3.4	Archeologische situering van het projectgebied	- 39 -
3.4.1	Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving	- 39 -
3.4.2	CAI Indicatoren	- 41 -
4	Besluit.....	- 44 -
4.1	Bevindingen bureauonderzoek.....	- 44 -
4.2	Archeologische verwachting.....	- 45 -
4.3	Impact geplande werken.....	- 45 -
4.4	Afweging noodzaak vervolgonderzoek	- 46 -
5	Bibliografie.....	- 48 -
5.1	Websites	- 48 -
5.2	Literatuur	- 48 -
6	Lijst van figuren.....	- 49 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	2025G126
Site	Sint-Huibrechts-Lille (Pelt) - Kaulillerweg
Projectsigle ADEDE	PEL-KAU
Ligging	Gemeente: Pelt Afdeling: PELT 5 AFD/SINT-HUIBRECHTS-LILLE/ Sectie: B Perceel: 0870/00C000 & 0723/00G000
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Aard van de vervolgw werken	Aanleg van zonnepanelen
Uitvoerder	ADEDE bv
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	David Janssens OE/ERK/Archeoloog/2018/00215
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bv
Grootte projectgebied	9.470 m ²
Periode uitvoering	Juli 2025
Termen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, Bureauonderzoek

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Binnen de contouren van het onderzoeksgebied werd voorafgaand nog geen archeologisch onderzoek verricht. In de onmiddellijke en ruimere omgeving echter wel, deze vaststellingen worden toegelicht in het assessmentrapport.

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningsaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?
- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

2.4 Huidige situatie projectgebied

Het projectgebied is een zone van ca. 9.470 m² groot gelegen ten zuiden van de Kaulillerweg in Sint-Huibrechts-Lille (Pelt). De dorpskern bevindt zich ca. 700 meter ten noorden.

Het projectgebied bevindt zich verspreid over twee percelen:

Gemeente: Pelt

Afdeling: PELT 5 AFD/SINT-HUIBRECHTS-LILLE/

Sectie: B

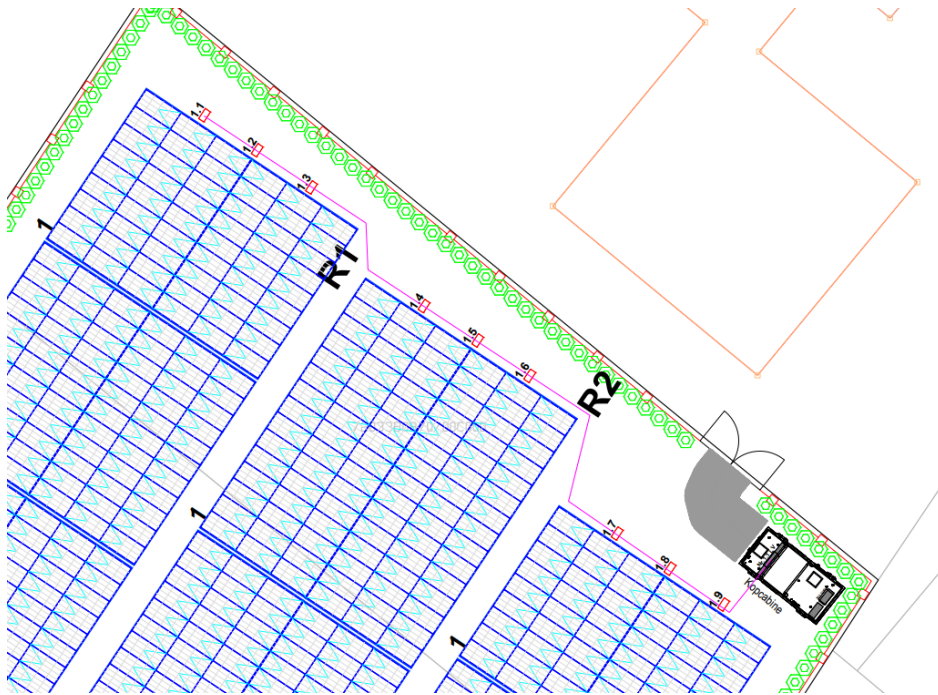
Perceel: 0870/00C000 & 0723/00G000

Het zuidelijke deel van het projectgebied (ca. 7.820 m²) is volledig in gebruik als akker. Het noordelijke stuk, ca. 1.650 m² groot, is deels verhard (behorend bij Kaulillerweg 26) en deels in gebruik als weiland.

2.5 Beschrijving geplande werken

De opdrachtgever plant de aanleg van zonnepanelen op het terrein. Hiervoor zullen dunne palen (diameter ca. 10 cm) tot een diepte van 1,5m in de grond worden geschroefd. Hierbij wordt er ter hoogte van het gehele projectgebied uitgegaan van een bodemverstoring in een onregelmatig grid van ca. 3x5m van punten van ca. 10cm in diameter. De kabels waarmee de zonnepanelen worden verbonden, bevinden zich onder de panelen zelf; hier is geen bijkomende bodemingreep voor nodig. In de noordoostelijke hoek van het projectgebied komt wel een kopcabine van ca. 17m² groot. Hiervoor is een bodemingreep van ca. 0,5 – 1 m diep nodig.

Net ten noordoosten van de rijen zonnepanelen worden de kabels die van de zonnepanelen komen en naar de kabine geleid worden, wel ingegraven (sleuf van ca. 0,5m diep, ligging met roze aangeduid op onderstaande kaart):

Naast de cabine wordt een zone van ca. 20 m² verhard. De bodemingreep bedraagt hier ca. 0,5 meter.

2.6 Randvoorwaarden

De opdrachtgever toetst nog de haalbaarheid van het project. Hierdoor werden nog geen verdere archeologische onderzoeken uitgevoerd. Dit dient dus in uitgesteld traject te gebeuren.

2.7 Werkwijze

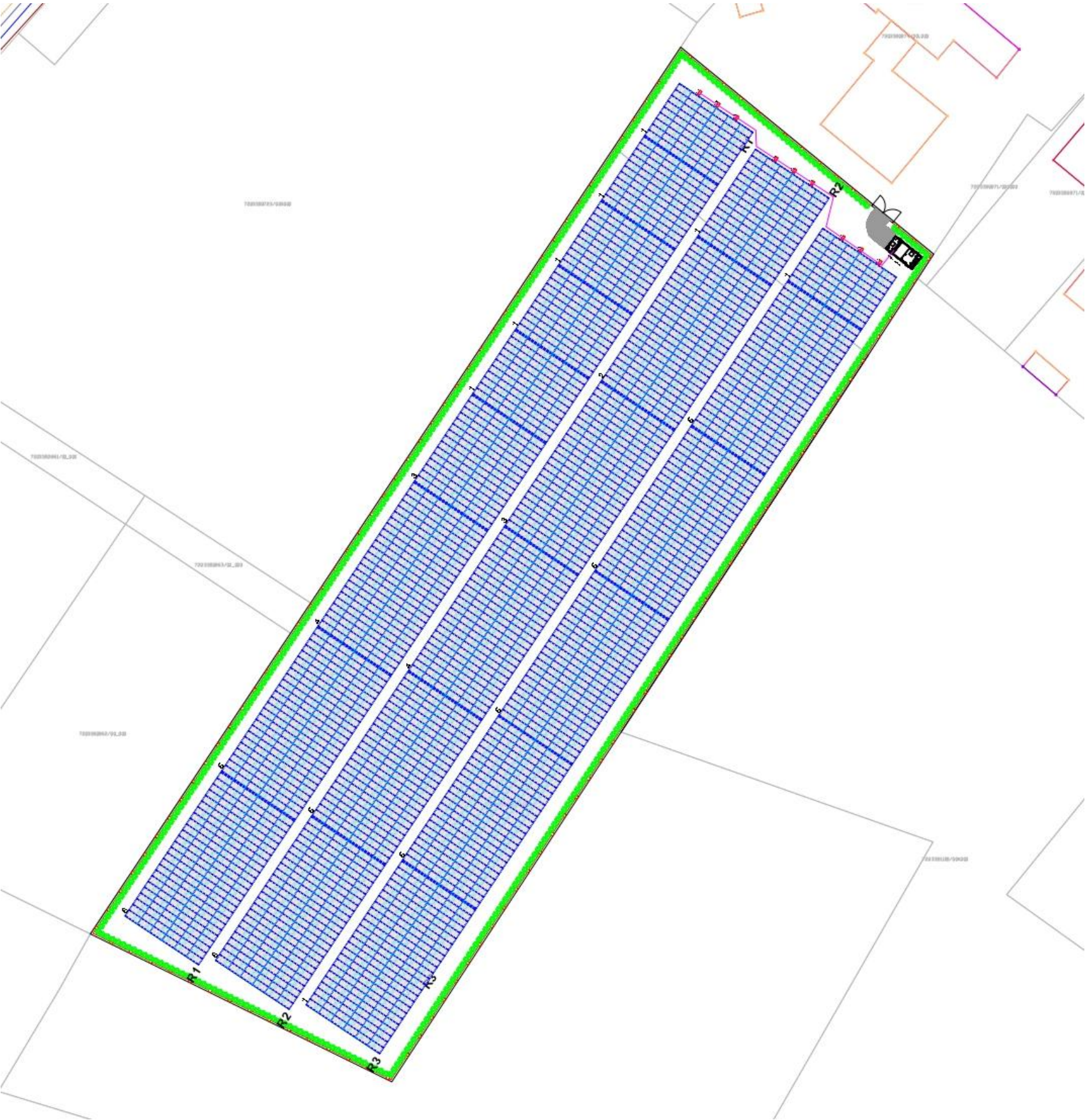
Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

Overzicht geconsulteerde kaarten:

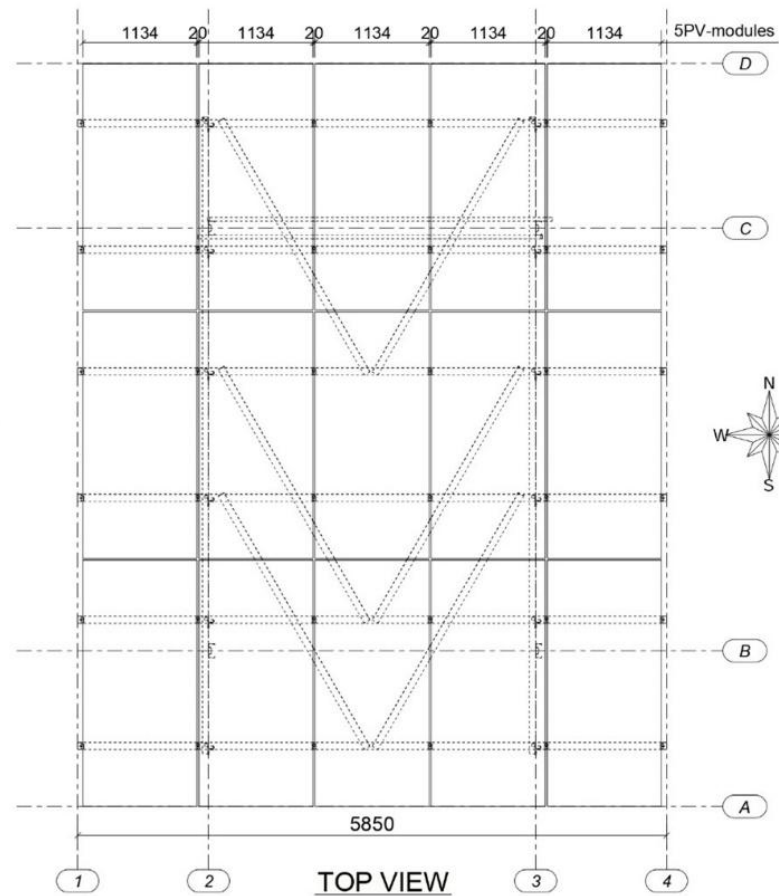
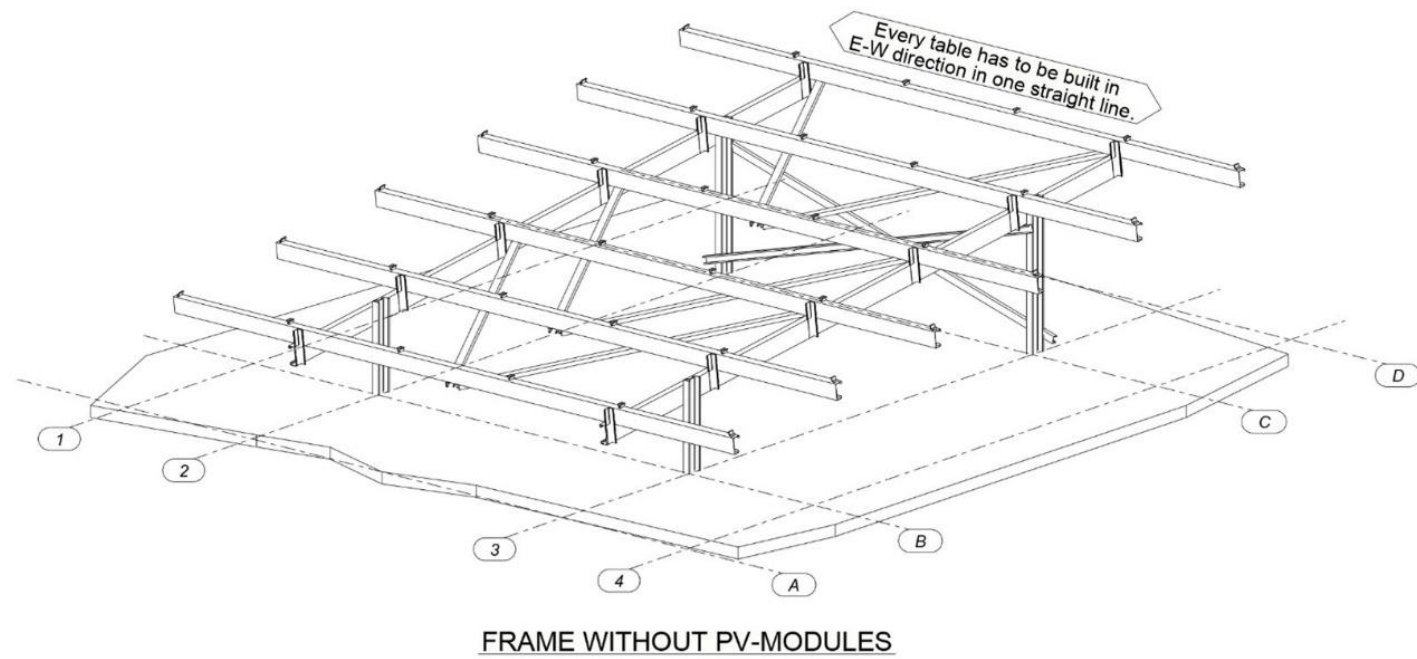
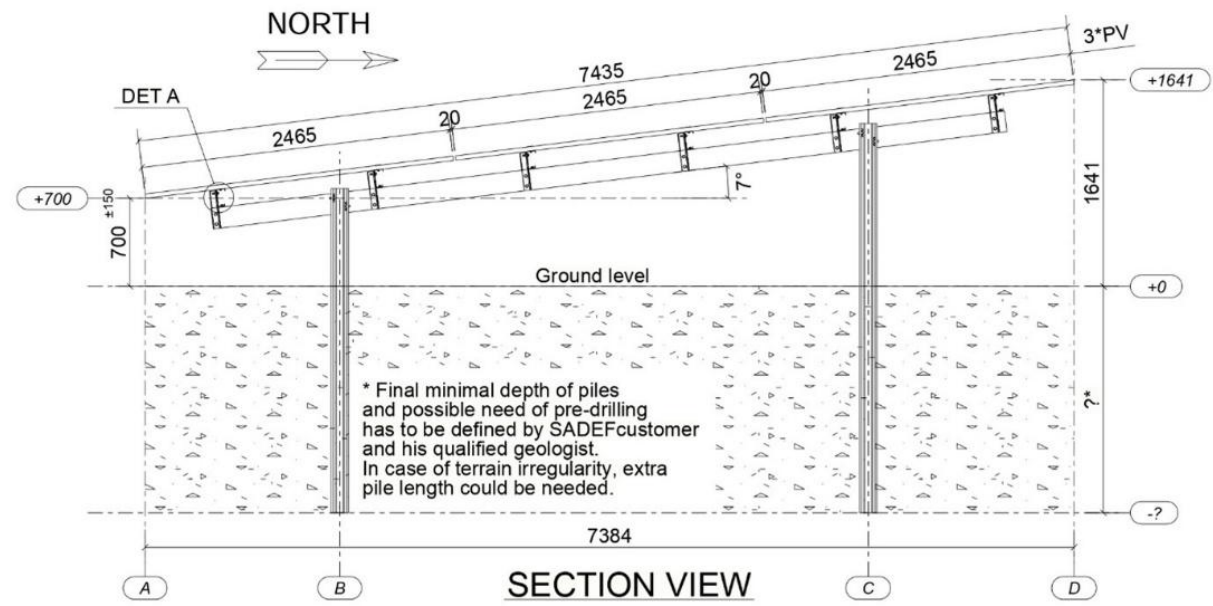
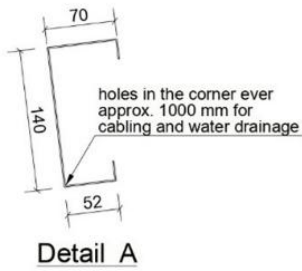
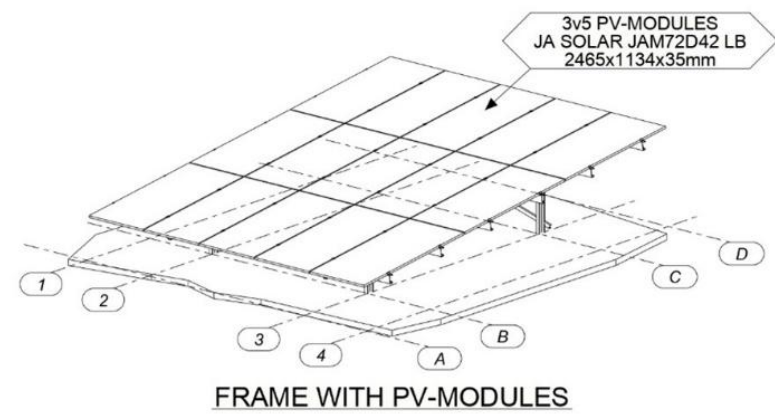
- Onderzoeksgebied:

- Inplantingsplan huidige toestand
- Inplantingsplan geplande toestand
- Doorsnede bestaande toestand
- Doorsnede nieuwe toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
 - Topografische kaart
 - Orthofoto
 - Kadasterkaart
 - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
 - Tertiair geologische kaart
 - Quartair geologische kaart
 - Bodemtypekaart
 - Potentiële bodemerosiekaart
 - Erosiegevoeligheidskaart
 - Bodemgebruiksbestand
 - Gewestplan
- Historische situering:
 - Kaart van Ferraris, 1777
 - Atlas der Buurtwegen, 1840
 - Kaart van Vandermaelen, 1846-1854
 - Kaart van Popp, 1842-1879
 - Luchtfoto's
- Archeologische situering:
 - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
 - Inventaris Onroerend Erfgoed

Inplantingsplan:

Constructie zonnepanelen:

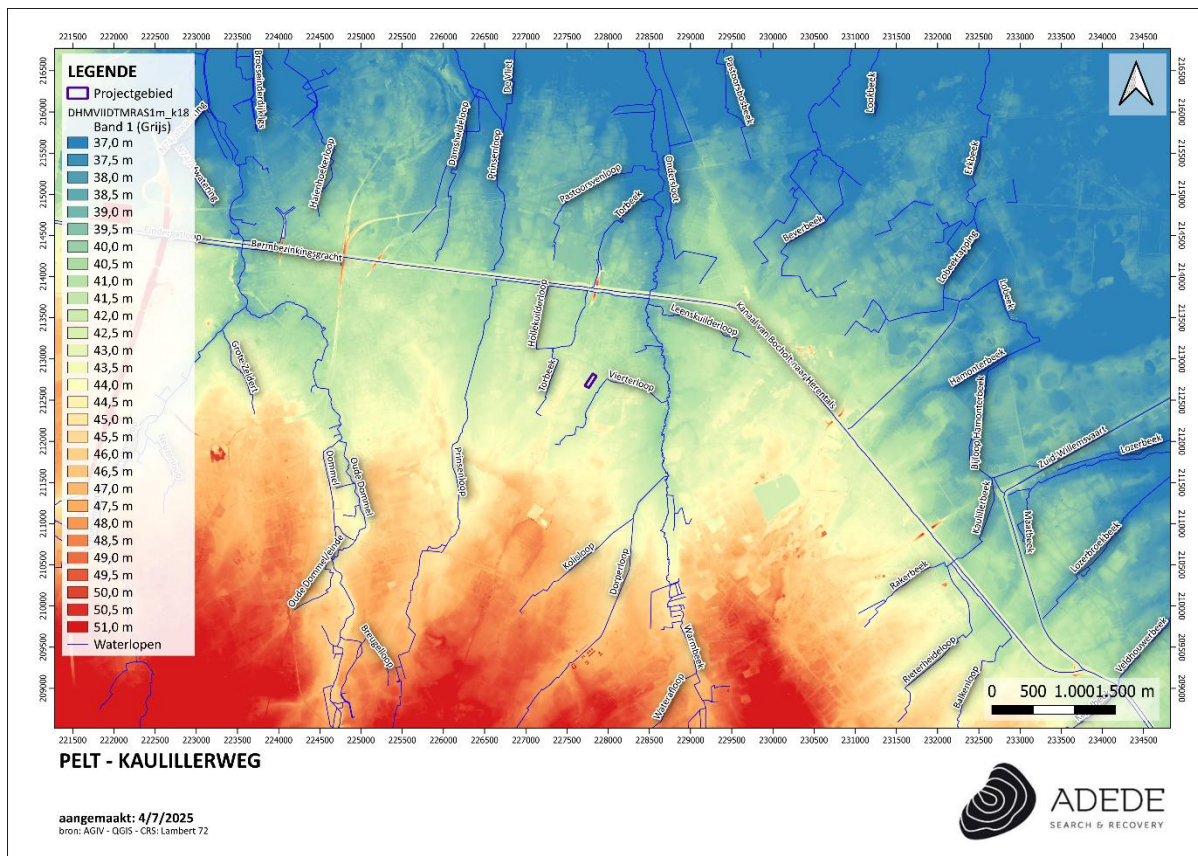

3 Assessmentrapport

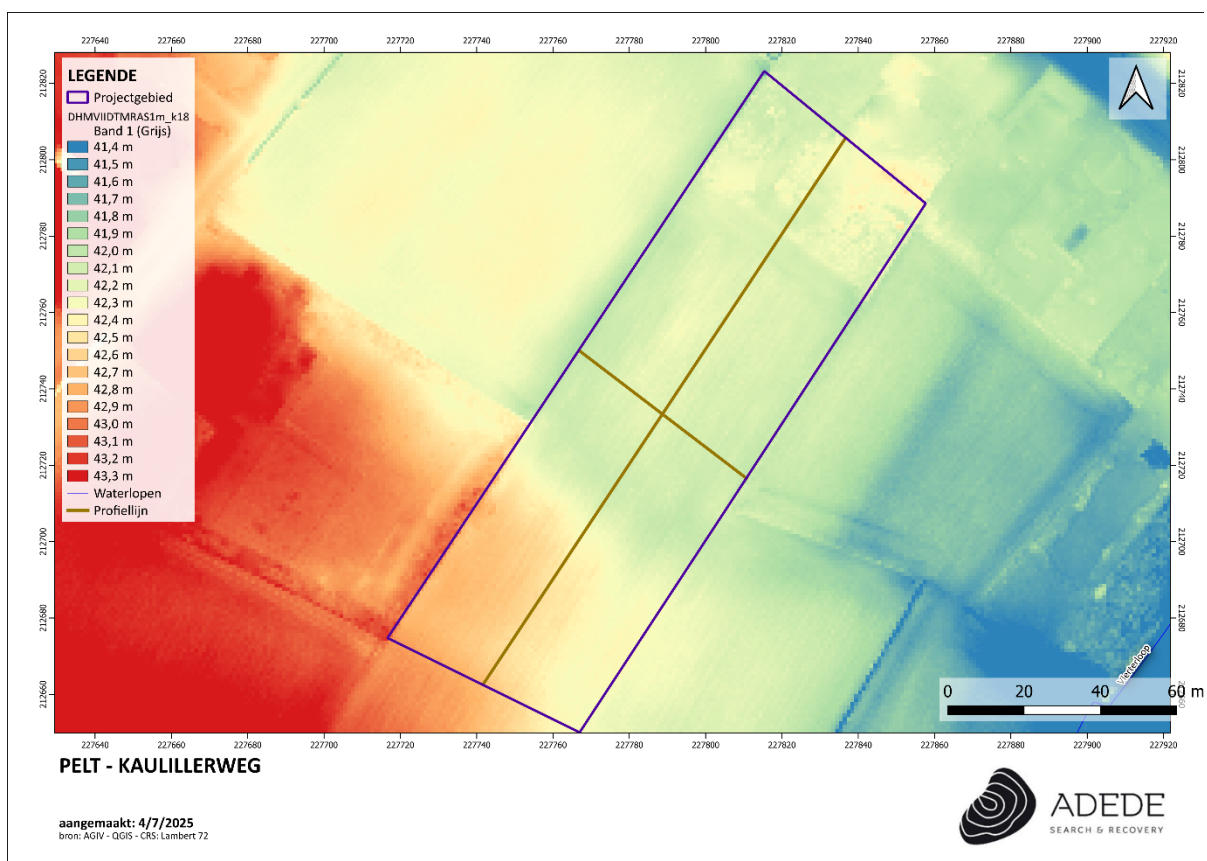
3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

Het projectgebied bevindt zich op de noordelijke flank van het Kempens Plateau. Rondom het projectgebied stromen enkele zuid-noord georiënteerde waterlopen. De meest nabije waterloop is de Vierterloop, die zo'n 800 meter ten zuiden van het projectgebied ontspringt en uitmondt in de Warmbeek, een waterloop op ca. 900 meter ten oosten van het projectgebied.

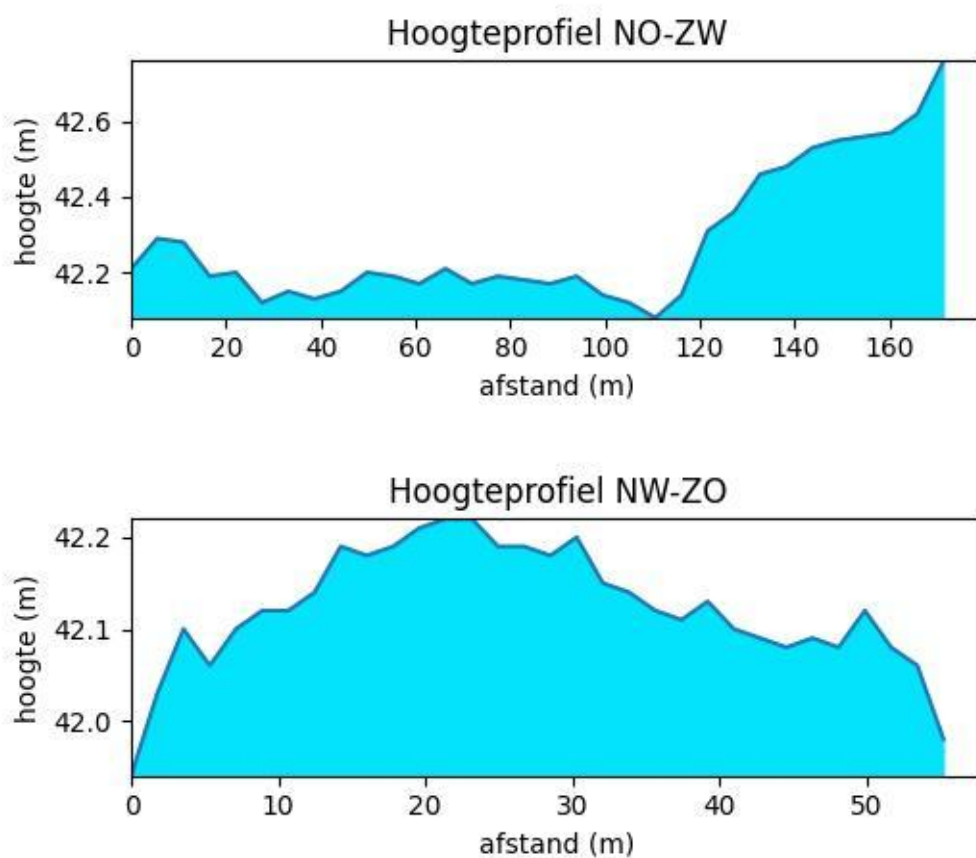
Het projectgebied zelf bevindt zich op een hoogte van ca. 42m TAW. De hoogte neemt licht toe in zuidwestelijke richting van ca. 42,2 tot ca. 42,8m TAW.

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHM VII, digitaal terreinmodel 1m.

Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).

Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.

3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

3.2.1 Tertiairgeologisch

De Tertiairgeologische kaart (1:50.000) geeft de lithologie van de afzettingen onder de Quartaire afzettingen weer.

Het noordoostelijke deel van het projectgebied bevindt zich ter hoogte van de Kiezeloolietformatie, Lid van Jagersborg. Het bestaat uit fijne tot grove, asgrijze zanden met kleiige intercalaties. Het betreffen oude Rijnafzettingen.

Het zuidwestelijke deel bevindt zich ter hoogte van de Formatie van Mol. De formatie bestaat uit door rivieren en in lagunes afgezet zand uit het late Plioceen en vroege Pleistoceen. De zanden zijn grotendeels grof tot middelfijn, wit gekleurd, heel zuiver kwartszand. Dit zand wordt soms afgewisseld met laagjes bruinkool (lokaal gekend als 'spriet') en soms lenzen van micahoudende klei.

Figuur 4. Situering van het projectgebied op de Tertiairgeologische kaart.

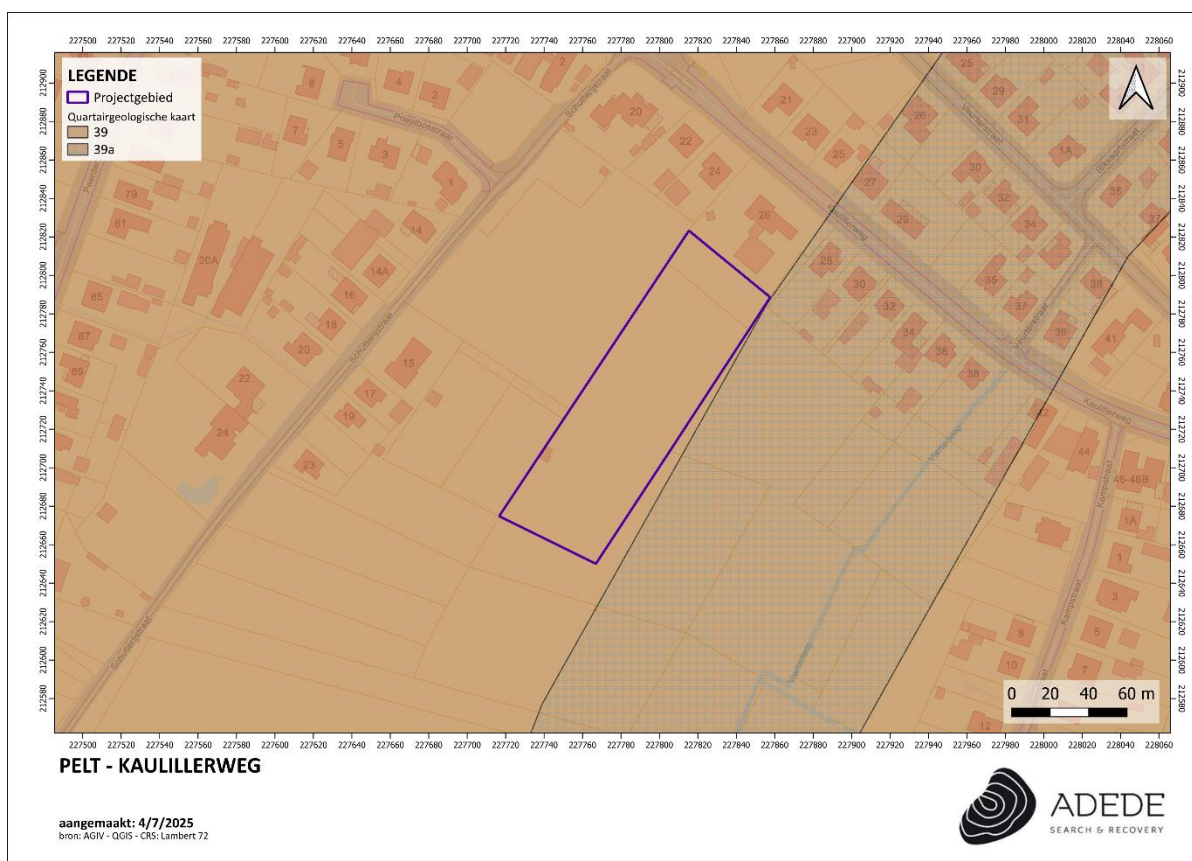
3.2.2 Quartairgeologisch

Op de Quartairgeologische kaart bevindt het projectgebied zich ter hoogte van type 39.

Volgens de profieltypenkaart is het Tertiair afgedekt met Quartaire afzettingen met aan de basis sedimenten van fluviatiele herkomst, herwerkte fluviatiele sedimenten en sedimenten van eolische herkomst. De fluviatiele afzettingen (F(R) VPb) aan de basis bestaan uit fluviatiele afzettingen (Rijnsedimenten) van het Baveliaan (PostJaramillo – Vroeg-Pleistoceen). De sedimenten van fluviatiele herkomst worden gevormd door de Lommel zanden van de Formatie van Kaulille, die een groot deel van het Kempisch Plateau bedekken. De Lommel zanden bestaan uit grijs middelmatig tot grof zand met lokaal grindbijmenging en zware mineralen die typisch zijn voor Rijnafzettingen. De dikte van de Lommel zanden schommelt tussen één à enkele meters in het westen tot 10 à 15 m in de graben. Het zijn fluviatiele zanden, afgezet door een verwilderd riviersysteem in het VroegPleistoceen, na de Jaramillo-paleomagnetische omkering, ca. tussen 1000 ka en 700 ka BP (Baveliaan en vroeg Cromeriaan).

Daar bovenop liggen fluviatiele afzettingen bestaande uit herwerkte Maas- en Rijnsedimenten van het Laat-Pleistoceen en het Midden-Pleistoceen (F(HRM)LP-MP). Het zijn in principe puinkegelaafzettingen, hellingpuinafzettingen en/of beekafzettingen die in de praktijk zijn samengevat onder deze noemer. In de Vlake van Kaulille is te verwachten dat het beekafzettingen zijn die bestaan uit middelmatig tot grof zand en soms grind, afkomstig van geërodeerde Maas of Rijnsedimenten. Vervolgens liggen er tot vrijwel aan de oppervlakte eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en/of het Saaliaan (Midden-Pleistoceen) en/of Hellingsafzettingen van het Quartair (ELPw-MPs en/of HQ).¹

¹ Van de Konijnenburg, R., 2018, Neerpelt (St.-Huibrechtshille), St.-Hubertusstraat - Dorpsstraat, verslag van de resultaten van het archeologisch bureauonderzoek, Haast-rapport 2018-33, D/2018/12654/33.

Figuur 5. Situering van het projectgebied op de Quartairegeologische kaart.

3.2.3 Bodem

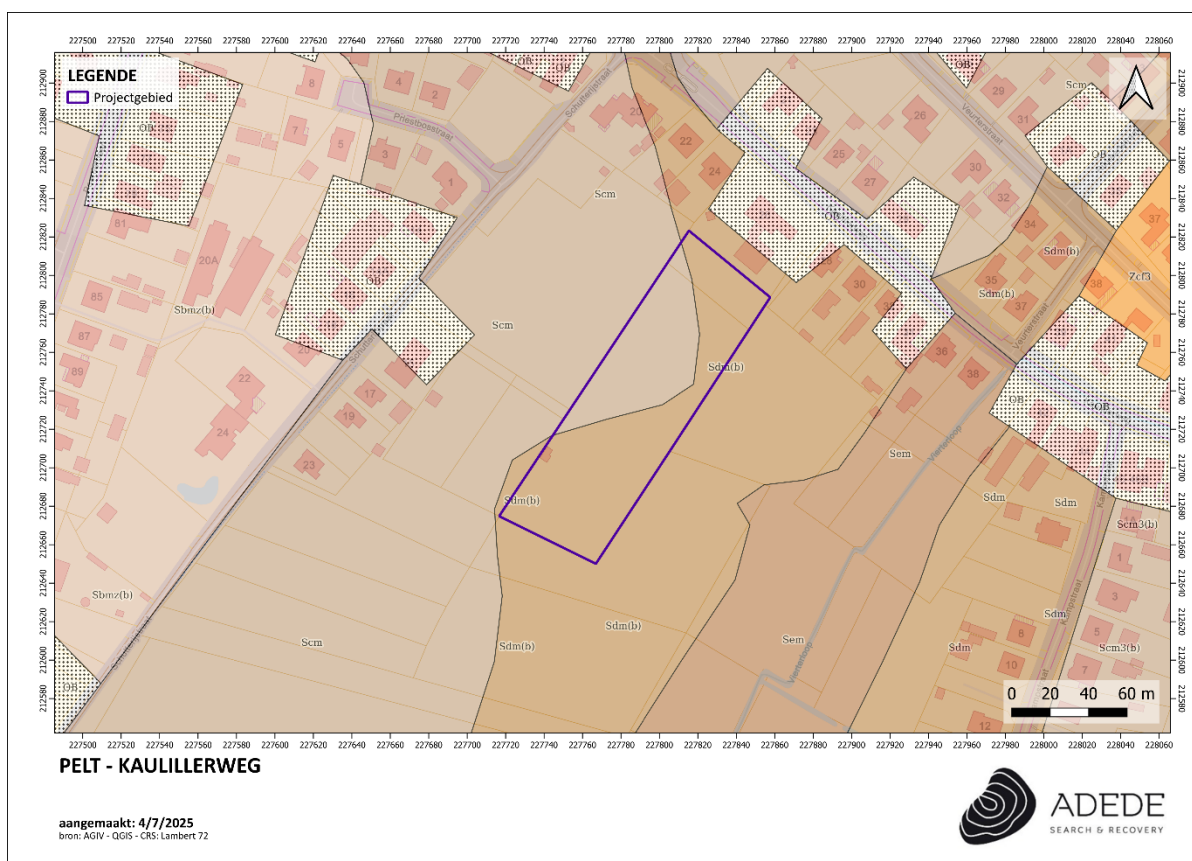
In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, potentiële bodemerosiekaart, erosiegevoeligheidskaart en het bodemgebruiksbestand besproken.

3.2.3.1 Bodemtypekaart

Volgens de bodemtypekaart bevinden zich binnen het projectgebied de volgende bodemtypes:

- Scm: Matig droge lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizont. Deze matig droge plaggengronden hebben een humusdek dat meer dan 60 cm dik is, en dat rust op een begraven profiel meestal een Podzol. Het humusgehalte van het plaggendek ligt tussen 4 en 5 %. De roestverschijnselen komen voor tussen 60 en 90 cm. Scm is optimaal vochthoudend in het voorjaar, en droogt sterkt uit in de zomer. De plaggengrond Scm is geschikt voor alle teelten.

- Sdm(b): Matig natte lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizont. De Sdm plaggengronden zijn matig natte bodems met hoge voorjaarswaterstand. De zomerwaterstand is optimaal. Het overtollige water moet in het voorjaar afgeleid worden door middel van greppels die rechtstreeks in verbinding staan met sloten langs de kavels. Sdm is zeer geschikt voor alle teelten. Veeleisende teelten geven goede produktie. Het oogstrisico is gering. Het is een late, traag opdrogende grond, die op een speciale wijze moet bewerkt worden. De aanleg in bedden verhindert het gebruik van tractoren en landbouwmachines. Ze zijn geschikt voor intensieve teelten maar te nat voor asperges.

Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

3.2.3.2 Potentiële bodemerosie

De potentiële bodemerosie van het zuidelijke perceel is aangeduid als 'verwaarloosbaar'. Ook verschillende percelen rondom het projectgebied werden als dusdanig gekarteerd.

Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiëlebodemerosiekaart.

3.2.3.3 Erosiegevoeligheid

De bodem binnen de gemeente Pelt is aangeduid als 'zeer weinig erosiegevoelig'.

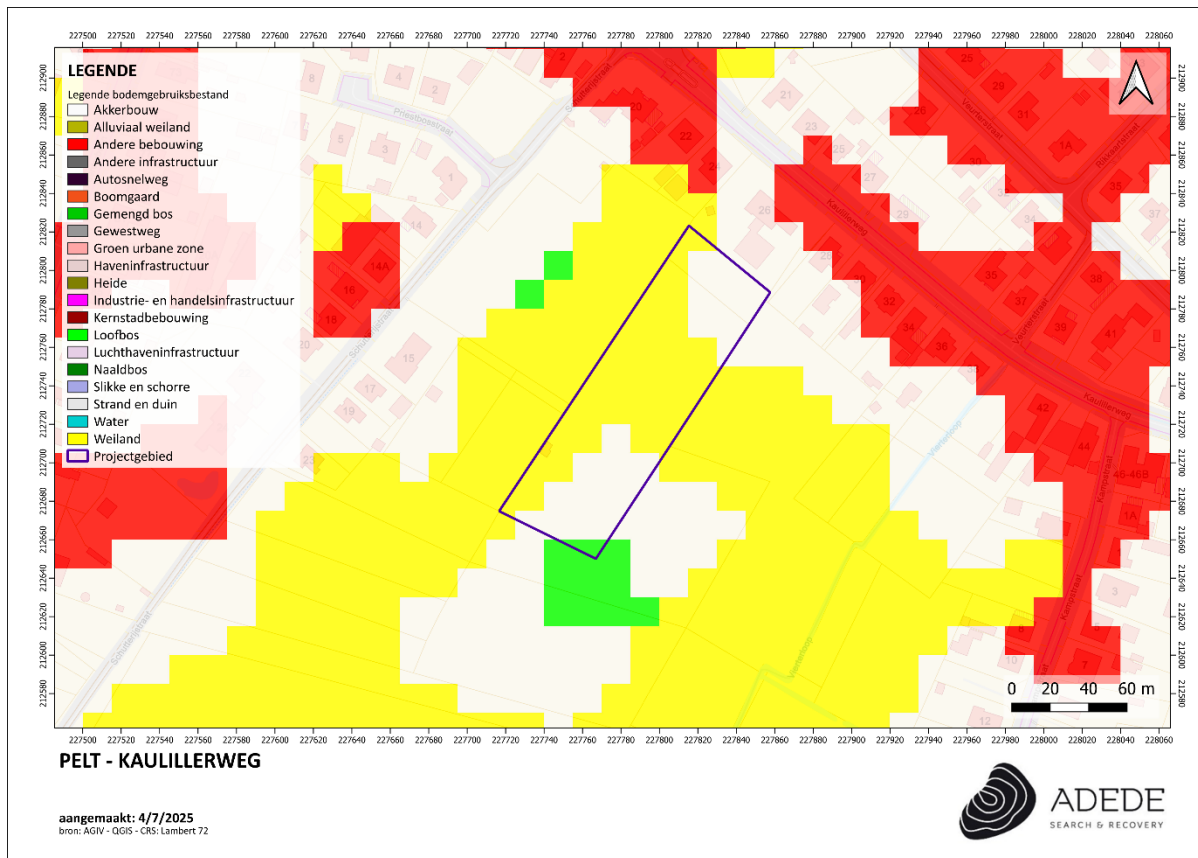

Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.3.4 Landgebruik

Op het bodemgebruiksbestand bevindt het projectgebied zich ter hoogte van volgende zones:

- Akkerbouw (wit): Concreet betreft dit op een bodem die gebruikt wordt in rotatiesystemen waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland.
- Weiland (geel): Dit betreft een bodem bedekt met gras, die niet gelegen is in het overstromingsgebied van een rivier.
- Loofbos (lichtgroen): Vegetatieformatie die voornamelijk uit loofbomen bestaat.

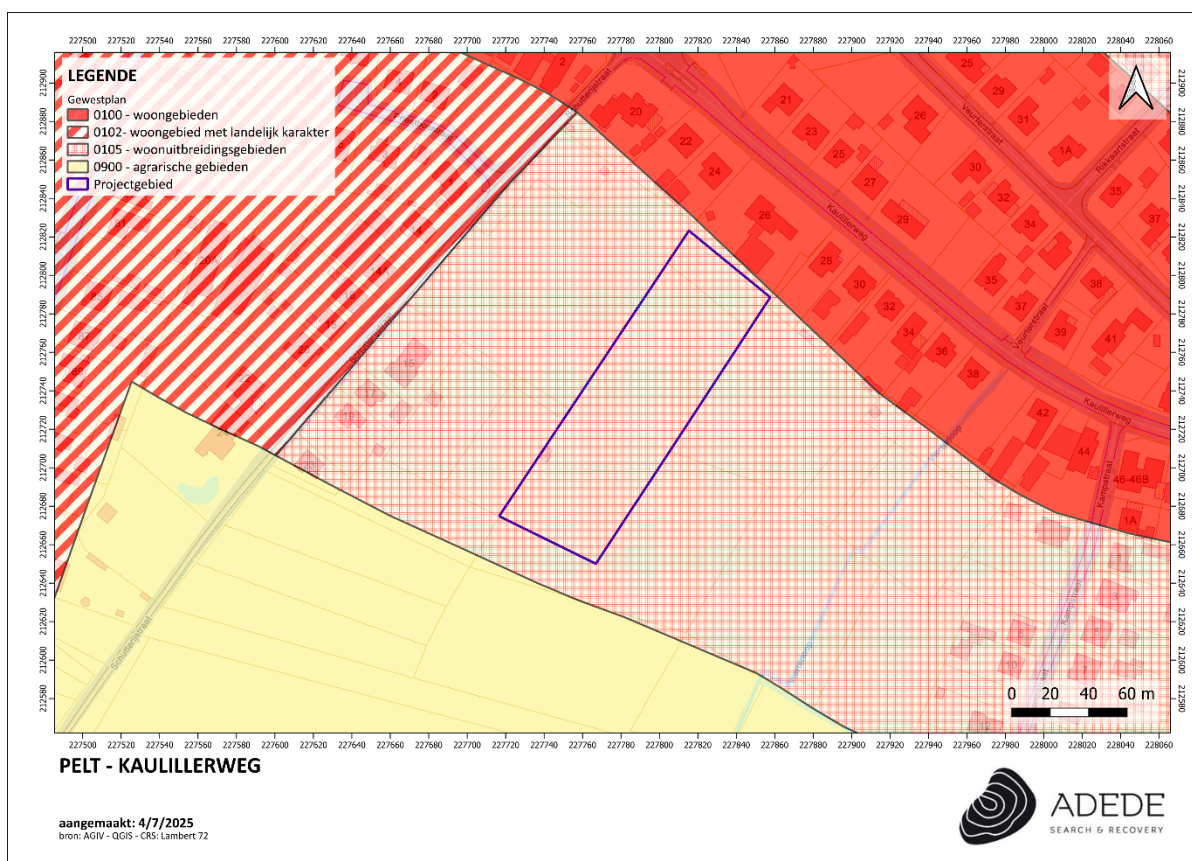

Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodengebruiksbestand.

3.2.3.5 Gewestplan

Op het gewestplan bevindt het projectgebied zich binnen woonuitbreidingsgebied.

De woonuitbreidingsgebieden zijn uitsluitend bestemd voor groepswoonbouw zolang de bevoegde overheid over de ordening van het gebied niet heeft beslist, en zolang, volgens het geval, ofwel die overheid geen besluit tot vastlegging van de uitgaven voor de voorzieningen heeft genomen, ofwel omtrent deze voorzieningen geen met waarborgen omklede verbintenis is aangegaan door de promotor.

Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering²

Oudste sporen van bewoning:

Beperkte archeologische sporen duiden op prehistorische nederzettingen in de omgeving van vennen en Romeinse bewoning op hoger gelegen gebieden aan de rand van de huidige dorpsgrenzen. In 1909 werden in het dorp een 70-tal goudstukken en zilverstukken gevonden, uit de 14de tot 16de eeuw. Over het dorp loopt de antieke weg Tongeren-Bilzen naar Nederland.

Middeleeuwen:

Zeker van vóór 800 heeft de abdij en later kapittel van Sint-Servaas van Maastricht het groot domein bezeten van Lille, Achel en Hamont, dat mogelijk oorspronkelijk toebehoorde aan de Heilige Hubertus. In 1232 werd een akkoord gesloten tussen het kapittel en de proost over beider inkomsten van het domein. In 1257 werd een voogdijreglement ingevoerd, omdat de voogd, Willem van Bokstel, heer van Grevenbroek, zich allerlei voorrechten toeëigende. De uitspraak was als volgt: de profijten van de gewone en buitengewone rechtszittingen behoren voor twee derden aan het kapittel, voor één derde aan de voogd. Ook duidde het kapittel schout en schepenen aan en hief jaarlijkse cijnzen op de meeste gronden. Op 29 april 1309 kwam er een volgende uitspraak in dit geschil, waarbij de voogd Willem II van Bokstel de rechtsheer werd en het kapittel voor een cijns- of laathof zorgde, dat als belangrijkste functie had de cijnzen te innen. Op 20 juli 1338 verkochten de kapittelheren aan Willem III van Bokstel al hun bezittingen in de dorpen Oyen, Hamont, Achel en Lille, met uitzondering van het patronaat der kerken van Achel en Lille. Later kwam de heerlijkheid, aanvankelijk een allodiaal goed, toe aan de familie van Hamel (1360-80), van Arckel (1380-1401), van Bergen (1488) en van Bocholt (1553) die het domein in 1585 verkocht aan de Bisschoppelijke Tafel van Luik. Sinds 1401 deel uitmakend van het graafschap Loon en het bisdom Luik, bleef Grevenbroek een afzonderlijke heerlijkheid met een eigen drossaard en werd het domein op 14 juni 1776 door de prinsbisschop in pacht gegeven aan barones de Hubens, die zich vrouwe van Achel en Lille mocht noemen maar enkel over beperkte heerlijke rechten beschikte.

De parochie, gesticht door de Maastrichtse Sint-Servaasabdij, dateert van na 1039, het verheffingsjaar van de patroonheiligen Monulphus en Gondulphus, die in genoemde abdij fel vereerd werden, en werd meer bepaald opgericht tussen 1139 en 1338. De kerk was een kwartkapel. Van welke moederkerk Lille aanvankelijk een dochterkerk was, is niet geweten. Tot in 1559 maakte Lille deel uit van het

² Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Sint-Huibrechts-Lille [online], <https://id.erfgoed.net/themas/14666> (geraadpleegd op 4 juli 2025).

aartsdiakonaat van de Kempen, dekenaat Woensel (Nederland) en na 1559 van het landdekenaat Beringen.

Hamont, Lille en Achel vormden één schepenbank in het drossaardsambt van Pelt-Grevenbroek, die in Hamont resideerde. Voor hoger beroep kon men terecht bij het Hof van Vliermaal, dat vanaf de 15de eeuw te Hasselt zetelde.

Vroegmoderne periode:

In het ancien régime werd de gemeente bestuurd door twee burgemeesters en één of twee schattheffers of schatzetters, die allen slechts één jaar in functie bleven. De belangrijkste taak van deze schatzetters was de inning van de grondbelasting en het opmaken van de jaarlijkse balans van inkomsten en uitgaven. Teuten die in het buitenland handel dreven en tot burgemeester werden verkozen, konden een plaatsvervanger aanwijzen.

De oudst bekende vermelding van een gemeentelijk verdedigingswerk of schans dateert uit 1638. Ze verloor waarschijnlijk in de 18de eeuw aan fysieke betekenis in situ, daar ze niet voorkomt op de Ferrariskaart (1771-77). In de Atlas van de Buurtwegen (1845) is de Lilse schans wel vierhoekig aangeduid, meer bepaald in het gehucht Broekkant. Hoogstwaarschijnlijk werd de omgrachting door de nabije Warmbeek gevoed. Ook op de tot 1 januari 2001 bijgewerkte kadasterkaart komt het verdedigingswerk in dezelfde vorm voor en wordt aldaar toponymisch met Schans Wal aangeduid. De schuttersgilde Sint-Sebastiaan werd waarschijnlijk rond 1400 opgericht. In het begin van de 18de eeuw waren er in het dorp zeker twee schutterijen: de al genoemde en die van de heiligen Monulphus en Gondulphus.

In 1645 was er reeds sprake van een gemeenteschool.

Moderne periode:

Lille was steeds een vrij arm Kempisch landbouwdorp. Waren er in 1900 nog een honderdtal kleine landbouwbedrijven actief, met een piek van honderdvijftig in het interbellum, in 1998 bleven er nog maar vijentwintig boerderijen over. Werden vroeger vooral rogge, haver, boekweit en aardappelen geteeld, nu wordt er hoofdzakelijk maïs gewonnen. Tot op het einde van de 19de eeuw werden ook nijverheidsgewassen verbouwd zoals vlas en kool- of raapzaad. De veestapel van melkkoeien en varkens is in de loop der jaren wel enorm uitgebreid, ten koste van het akkerareaal. In de 16de tot 19de eeuw waren er, zoals overal elders in het land van Pelt, vele inwoners bedrijvig in de

teutenhandel, die doorgaans met landbouwactiviteiten werd gecombineerd. Vooral koper en textiel werden door de Lilse “buitengaanders” in het buitenland aan de man gebracht.

Heden is het dorp een woonforenzengemeente, met vele pendelaars die onder andere in Overpelt, Hasselt, maar vooral in het Nederlandse grensgebied tewerkgesteld zijn. Sint-Huibrechts-Lille blijft voor heel wat materies, onder meer school en administratie, afgestemd op het naburige Neerpelt, waarmee het sinds 1977 fusioneerde.

3.3.2 Historisch kaartmateriaal

Op de historische kaarten is te zien dat er binnen het projectgebied van het eind van de 18de eeuw tot vandaag weinig structurele veranderingen zijn gebeurd. Het gebied is steeds in gebruik gebleven als landbouwgrond.

In de directe omgeving van het projectgebied is in de loop der jaren wel een heleboel bebouwing bijgekomen.

3.3.2.1 Kaart van Ferraris (1771 – 1778)

In opdracht van Keizerin Maria-Theresia en Keizer Jozef II werden de Oostenrijkse Nederlanden voor het eerst grootschalig en systematisch topografisch gekarteerd. De 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten werden geklasseerd volgens bundels en vergezeld van een beschrijvende tekst om zo de leemtes van de bestaande topografische kaarten op te vullen. Het in kaart brengen gebeurde onder leiding van generaal Joseph-Jean-François Graaf de Ferraris (1726-1814) met als resultaat een Kabinetskaart in drie exemplaren. Het exemplaar, bestemd voor de Oostenrijkse gouverneur Karel van Lotharingen, is heden in bezit van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel. De andere exemplaren bevinden zich in het Rijksarchief in Den Haag en het Kriegsarchiv te Wenen. De Ferrarisatlas had tot doel een militaire kaart te zijn, waarbij de details niet de voornaamste zorg waren, maar eerder de algemene aanduiding van hagen, grachten, rivieren en gebouwstructuren.³

³ http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf

Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

3.3.2.2 *Atlas der Buurtwegen (1840)*

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841 met als doel ondubbelzinnig aan te duiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Er werd dus een inventarisatie gemaakt van alle "openbare" wegen en "private wegen met openbare erfdienstbaarheid". De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). In de periode 1843-1845 werd per toenmalige gemeente een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen. Een atlas is samengesteld uit overzichtsplannen, detailplannen en tabellen. Overzichtsplannen zijn één of meerdere plannen van de betreffende atlasgemeente met aanduiding van de omtrekken van deelgebieden, die genummerd zijn; de nummering van de deelgebieden verwijst naar het nummer van het detailplan; de schaal waarin de overzichtsplannen zijn opgemaakt is meestal 1/10.000. Detailplannen zijn meestal opgemaakt op kaartschaal 1/2.500; in enkele gevallen zijn ze opgemaakt op een andere schaal, bijvoorbeeld in stedelijke centra en buitengebieden). De tabellen

die in de atlassen zijn opgenomen bevatten de wegkarakteristieken, het nummer van de buurtweg, de lengte, de oppervlakte ...-, tabellen van de eigenaars van de aangelande percelen, tabellen van grondinneming.

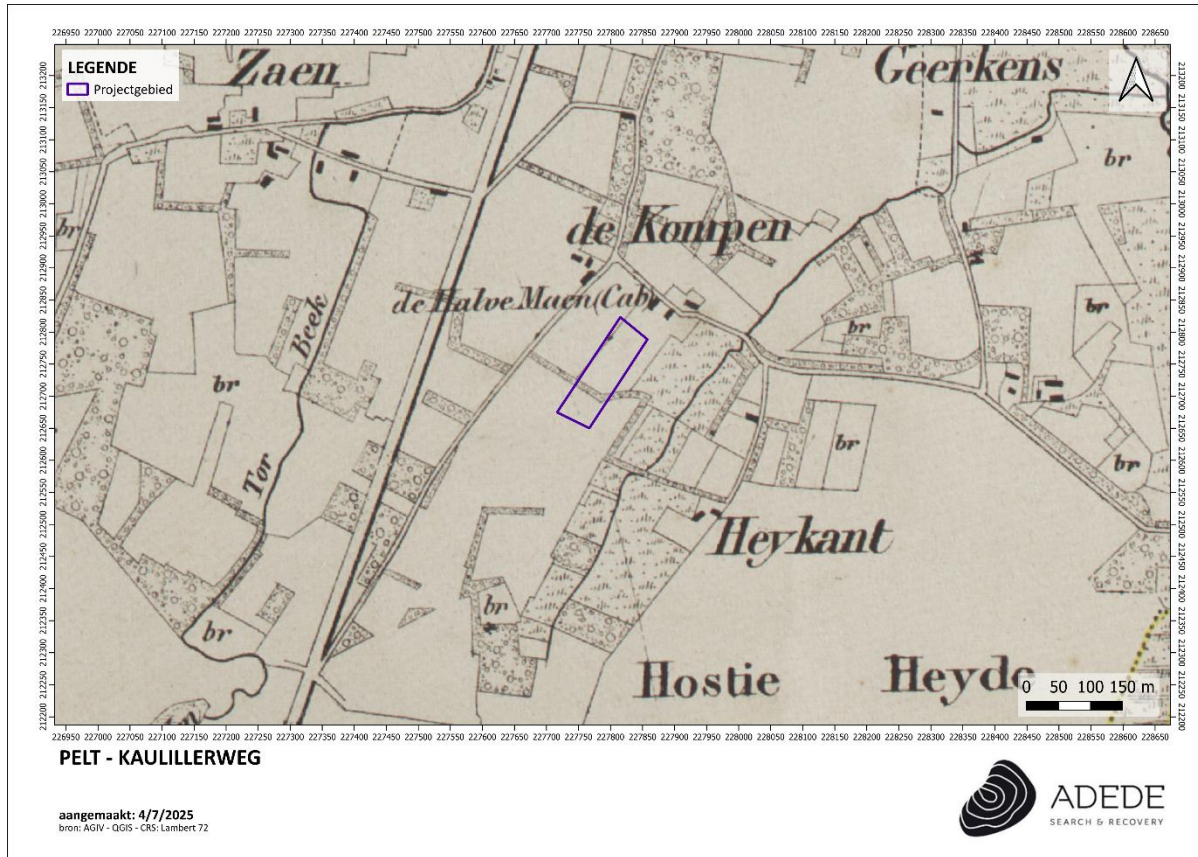

Figuur 12. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

3.3.2.3 Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)

Philippe Vandermaelen was een autodidact cartograaf die vanwege zijn eerdere verwezenlijkingen op vlak van cartografie vanaf 1831 nauw samenwerkte met de overheid. Aanvankelijk was zijn opdracht het karteren van de grenzen op basis waarvan de onderhandelingen gevoerd werden tussen België en Holland. Hij maakte van zijn bevoorrechte positie bij de overheid gebruik om de hand te leggen op de handgeschreven plannen van de gemeentelijke kadasters en verwierf ook de bestaande driehoeksmetingen. Hij stuurde zijn topografen uit naar de negen provincies om er de nodige opmetingen te doen en publiceerde twee topografische kaarten van België: de kaart op schaal

1:80.000 in 25 folio's – een meesterwerk van de lithografie – was volledig voltooid in 1853, terwijl de 250 folio's van de kaart op schaal 1:20.000 verschenen tussen 1846 en 1854.

Figuur 13. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

3.3.3 Luchtfoto's

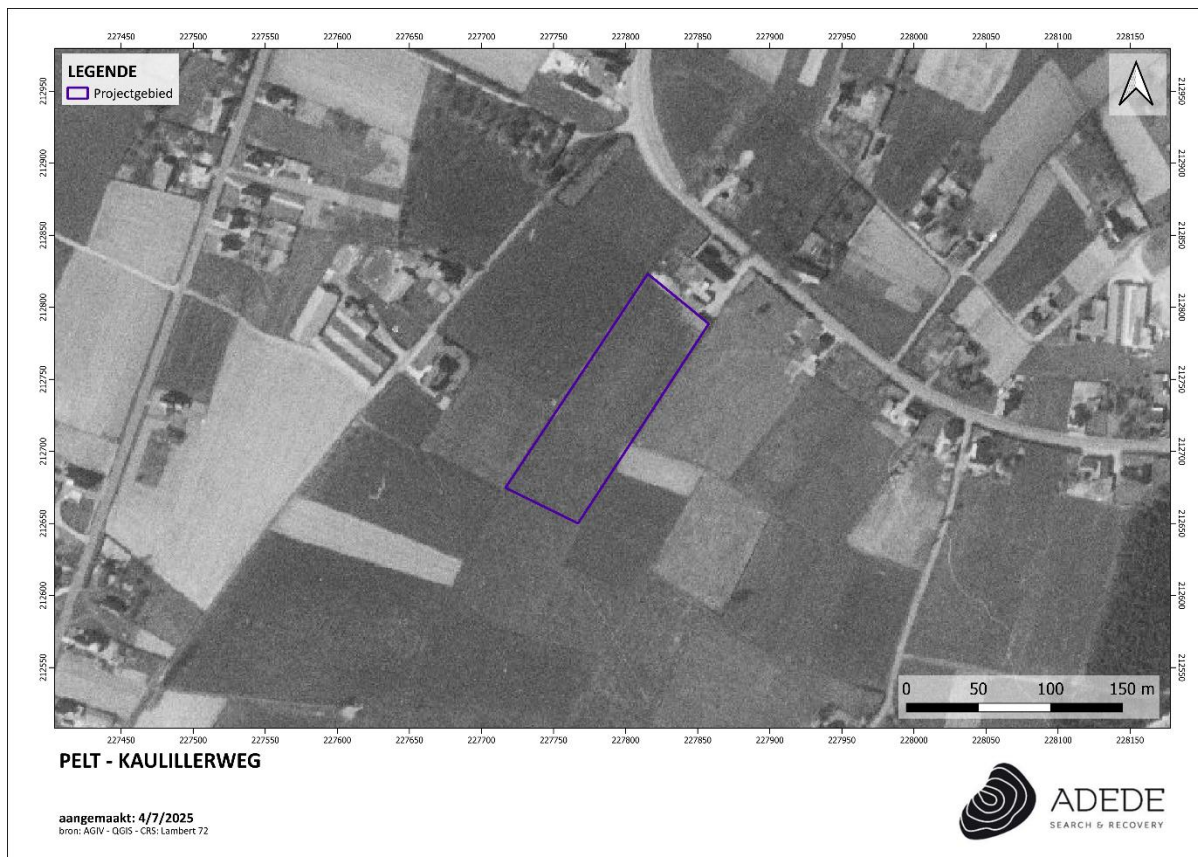
Op basis van de luchtfoto's is te zien dat het grootste deel van het projectgebied steeds dienst heeft gedaan als landbouwgrond.

Op de luchtfoto's van 1971 en 1979 is in de noordoostelijke hoek van het projectgebied wel een gebouw te zien dat op de 21ste-eeuwse luchtfoto's al afgebroken is.

Vanaf de luchtfoto van 2005 is in het meest noordelijke punt van het projectgebied verharding te zien.

Vanaf de luchtfoto van 2024 lijkt een grotere zone in het noorden van het projectgebied verhard te zijn.

3.3.3.1 Luchtfoto 1971

Figuur 14. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.

3.3.3.2 Luchtfoto 1979-1990

Figuur 15. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.

3.3.3.3 Luchtfoto 2005-2007

Figuur 16. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2005-2007.

3.3.3.4 Luchtfoto 2008

Figuur 17. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2008.

3.3.3.5 Luchtfoto 2024

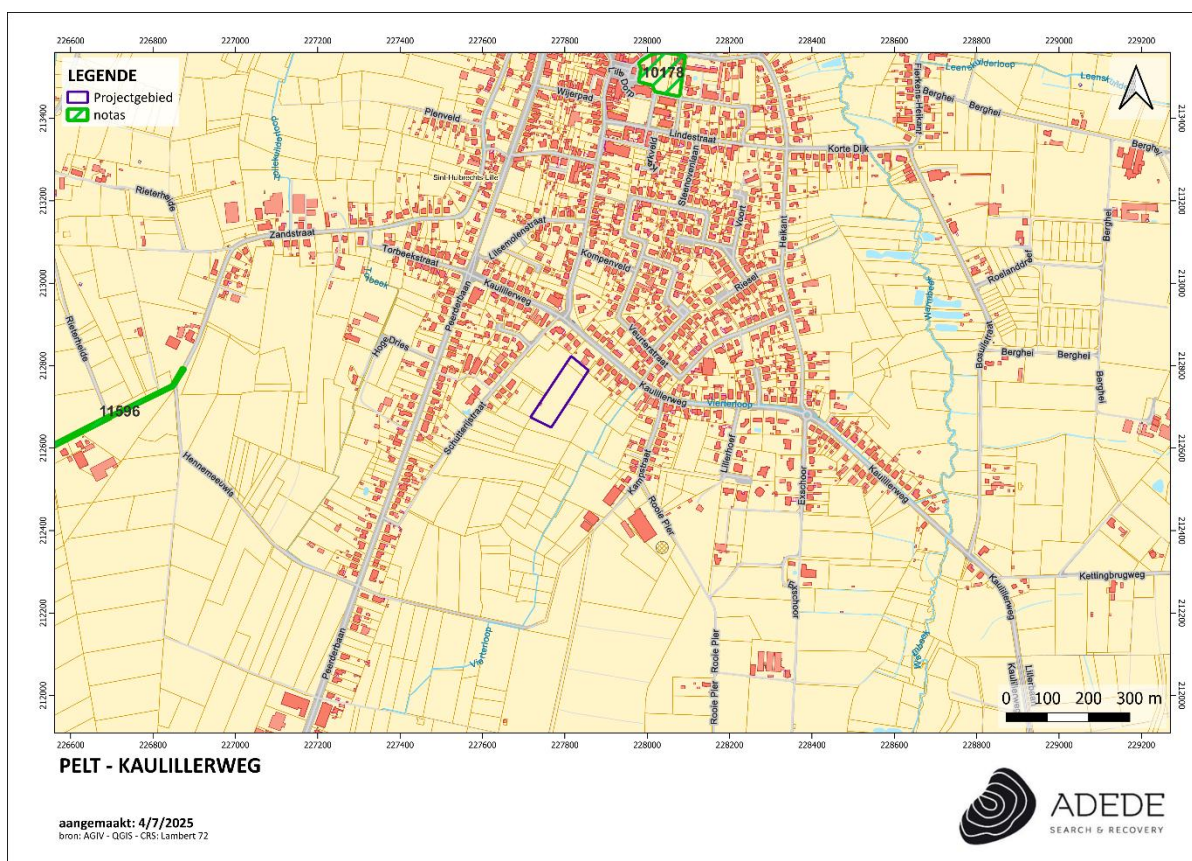
Figuur 18. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2024.

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

3.4.1 Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving

- **10178⁴**: Achter de wasblekerij Spaas en het Huis Spaas, in de dorpskern van Sint-Huibrechtslille, wenst men een ontwikkeling te realiseren van twee kleine appartementsblokken en de herinrichting van de wasblekerij. De tuin van het Huis Spaas en de omgeving van de wasblekerij worden daarbij zoveel mogelijk gespaard, enkel het zuidelijk deel van het huidige, ommuurde terrein, wordt ingenomen door ernstige bouwingrepen; het bouwen van een ondergrondse parkeergarage met een oppervlakte van 1760 m². Uit de beschikbare bronnen kan afgeleid worden dat al in de 18de eeuw, mogelijk (veel) eerder op het terrein een boerderij stond. Dat gebouw werd in het laatste kwart van de 19de eeuw afgebroken en schijnbaar of vermoedelijk ging dat gepaard met de bouw van het Huis Spaas en/of de wasblekerij. Omdat er zo weinig bekend is over de ontwikkeling en welstand van het dorp Sint-Huibrechtslille gedurende de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd, biedt deze locatie mogelijk een unieke kans op kennisvermeerdering. In het centrum van de tuin ligt de bodem een 60 tot 80 cm lager dan aan de rand. Mogelijk is dit een natuurlijke depressie, mogelijk een artificiële aangebrachte kuil. Om na te gaan of die “kuil” natuurlijk of artificiële is wordt eerst een landschappelijk bodemonderzoek aanbevolen. In elk geval dient, omwille van de historische bebouwing aan de Sint-Hubertusstraat een gebiedsdekkend proefsleuvenonderzoek te worden uitgevoerd.
Dit onderzoek werd nog niet voltooid.

⁴ Van de Konijnenburg, R., 2018, Neerpelt (St.-Huibrechtslille), St.-Hubertusstraat - Dorpsstraat, verslag van de resultaten van het archeologisch bureauonderzoek, Haast-rapport 2018-33, D/2018/12654/33.

Figuur 19. Situering van enkele archeologienota's in de omgeving van het projectgebied.

3.4.2 CAI Indicatoren

De CAI-meldingen tonen aan dat er al zeker sprake was van menselijke aanwezigheid in de omgeving van het projectgebied vanaf de metaaltijden. Er werden namelijk verschillende ‘celtic fields’ herkend op basis van luchtfotografie. Uit de late IJzertijd werden ook op ca. 600m ten noorden van het projectgebied crematieresten aangetroffen.

De andere sporen nabij het projectgebied tonen voornamelijk de ontwikkeling van Sint-Huibrechts-Lille aan tijdens de Middeleeuwen en Vroegmoderne periode (kerk, kerkhof, karrenspoor, greppels).

CAI-melding	Locatie	Datering	Beschrijving
983115⁵ Proefsleuven- onderzoek	300m N	Nieuwe tijd	Tijdens het proefsleuvenonderzoek trof men 2 evenwijdig lopende geultjes aan, gevuld met grijze aarde. Wellicht gaat het om een karrenspoor.
211530⁶ Archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem	500m N	Late middeleeuwen	greppels, (paal-)kuilen, (ook aanzetten van recente funderingen of muurwerk, recente kuil en ophogingslaag) late middeleeuwen - nieuwe tijd
700779⁷ Toevalsvondst	600m N	Late IJzertijd	crematieresten urne met scherp geknikt profiel en trechterhals, buitenzijde gepolijst. bijpotje met geknikt profiel, mogelijk met trechterhals, buitenzijde gepolijst
700144⁸ Luchtfotografie	700m Z	Late Bronstijd	Celtic fields Oriëntatie van spoor: NO-ZW (niet dezelfde als die van huidig perceel).
224597⁹ Archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem	700m N	19 ^{de} eeuw	enkele geruimde graven 19de-20ste eeuw: mogelijk behorend tot de kerkhoffase tussen 1845 en 1910

⁵ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Lilsemolenstraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/983115> (geraadpleegd op 4 juli 2025).

⁶ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Smeelstraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/211530> (geraadpleegd op 4 juli 2025).

⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Smeelgehucht [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/700779> (geraadpleegd op 4 juli 2025).

⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Het Helsveld [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/700144> (geraadpleegd op 4 juli 2025).

⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Teutenhof [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/224597> (geraadpleegd op 4 juli 2025).

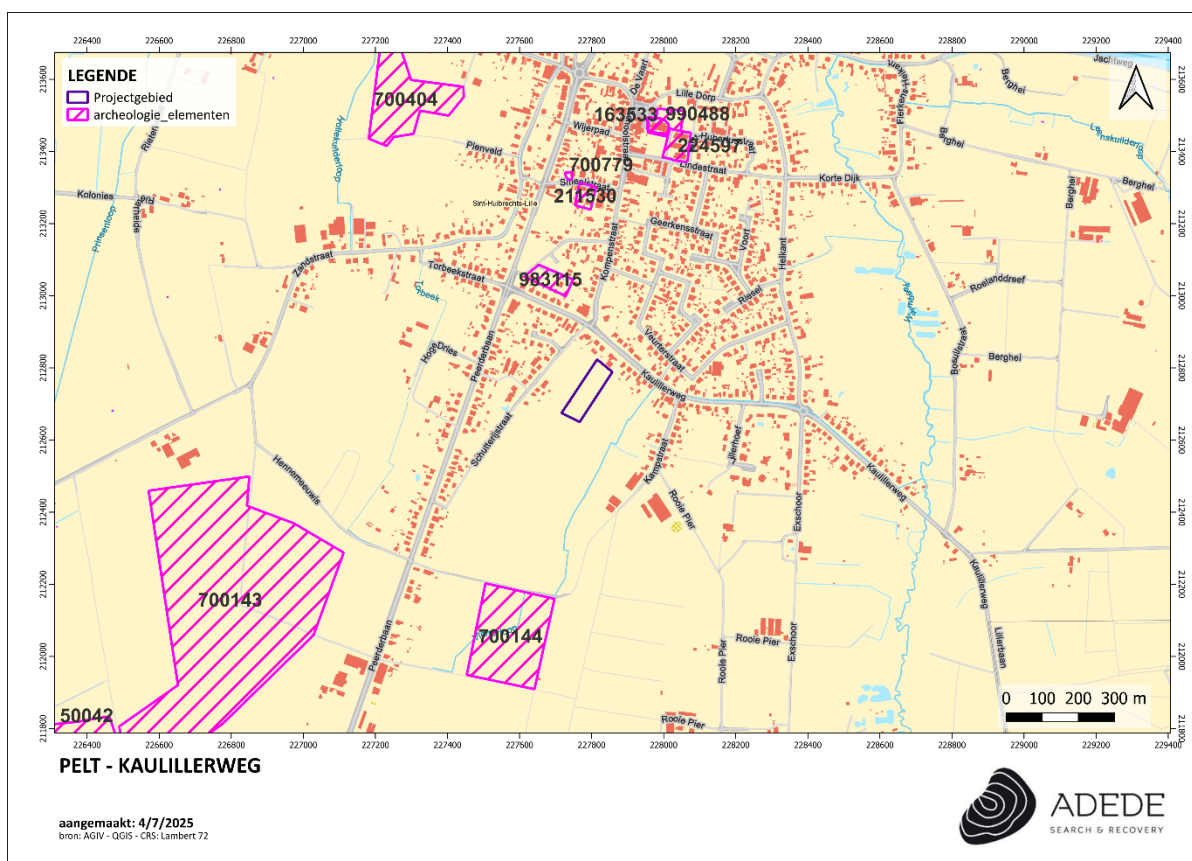
163533¹⁰ Historische studie	750m N	Volle middeleeuwen	Monulfus- en Gondulfuskerk eerste kerk zou dateren uit 11de-12de eeuw
990488¹¹ Toevalsvondst	750m N	Niet bepaald	Bij rioleringswerken werden menselijke botfragmenten aangetroffen. De politie werd verwittigd en de resten werden ingezameld. De vondst werd gemeld bij het agentschap. De botresten werden ingezameld en herbegraven.
700404¹² Luchtfotografie	1.000m NNW	Late Bronstijd	Celtic fields
700143¹³ Luchtfotografie	1.100m ZW	Late bronstijd	Celtic fields

¹⁰ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Monulfus- en Gondulfuskerk [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/163533> (geraadpleegd op 4 juli 2025).

¹¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Lille Dorp 28 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/990488> (geraadpleegd op 4 juli 2025).

¹² Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: De Vlasen [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/700404> (geraadpleegd op 4 juli 2025).

¹³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Romeins Kerkhof 1 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/700143> (geraadpleegd op 4 juli 2025).

Figuur 20. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.

4 Besluit

In het kader van de aanvraag tot een omgevingsvergunning voor de aanleg van zonnepanelen op een terrein aan de Kaulillerweg in Sint-Huibrechts-Lille (Pelt), werd door ADEDE BVBA een bureaustudie uitgevoerd in het kader van het opstellen van een archeologische nota met uitgesteld traject.

Het doel van dit onderzoek is driedelig. Allereerst wordt op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Vervolgens wordt nagegaan hoe goed deze archeologische resten bewaard zijn en in hoeverre ze bedreigd zijn door de geplande bouwwerken. Ten slotte wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is. Op basis van beschikbare en geraadpleegde bronnenmateriaal kon binnen het bureauonderzoek de aan-of afwezigheid van een archeologische site of relevante archeologische overblijfselen binnen de contouren van het onderzoeksgebied niet met zekerheid worden aangetoond. Wel is het mogelijk een archeologische verwachting naar voor te schuiven ten einde een antwoord te kunnen bieden op de gestelde onderzoeksvragen.

4.1 Bevindingen bureauonderzoek

Het projectgebied bevindt zich op een op de noordelijke flank van het Kempens Plateau. Rondom het projectgebied stromen enkele zuid-noord georiënteerde waterlopen. De meest nabije waterloop is de Vierterloop, die zo'n 800 meter ten zuiden van het projectgebied ontspringt en uitmondt in de Warmbeek, een waterloop op ca. 900 meter ten oosten van het projectgebied.

Het projectgebied zelf bevindt zich op een hoogte van ca. 42m TAW. De hoogte neemt licht toe in zuidwestelijke richting van ca. 42,2 tot ca. 42,8m TAW.

De bodem binnen het projectgebied betreft een lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizont (plaggenbodem).

Op basis van de historische kaarten en de luchtfoto's is te zien dat het projectgebied van de late 18de eeuw tot nu steeds dienst deed als landbouwgrond. Enkel in de laatste decennia is in het noorden van het projectgebied wat verharding bijgekomen.

De CAI-locaties in de omgeving helpen om een verwachting te bepalen naar mogelijke archeologica op het plangebied. De CAI-meldingen tonen aan dat er al zeker sprake was van menselijke aanwezigheid in de omgeving van het projectgebied vanaf de metaaltijden. Er werden namelijk verschillende 'celtic

fields' herkend op basis van luchtfotografie. Uit de late IJzertijd werden ook op ca. 600m ten noorden van het projectgebied crematieresten aangetroffen. De andere sporen nabij het projectgebied tonen voornamelijk de ontwikkeling van Sint-Huibrechts-Lille aan tijdens de Middeleeuwen en Vroegmoderne periode (kerk, kerkhof, karrenspoor, greppels).

4.2 Archeologische verwachting

Voor het projectgebied kan een algemene verwachting vooropgesteld worden naar sporen uit verschillende historische perioden.

Wat het aantreffen van sporen uit de steentijd betreft, spreken enkele zaken in het voordeel. Zo bevindt het projectgebied zich op een iets hogere zone tussen twee zuid-noord georiënteerde waterlopen in (Prinsenloop, Torbeek, Vierterloop, Warmbeek). Ook de aanwezigheid van plaggenbodems kan bijgedragen hebben tot een goede bewaring van steentijdartefacten.

De CAI-meldingen tonen aan dat er zeker sprake was van menselijke aanwezigheid in de omgeving van het projectgebied tijdens de metaaltijden. Het gaat om 'Celtic fields', akkercomplexen. Mogelijks zijn dus binnen het projectgebied sporen van bewoning, landbouw, of andere menselijke activiteiten uit deze periode terug te vinden.

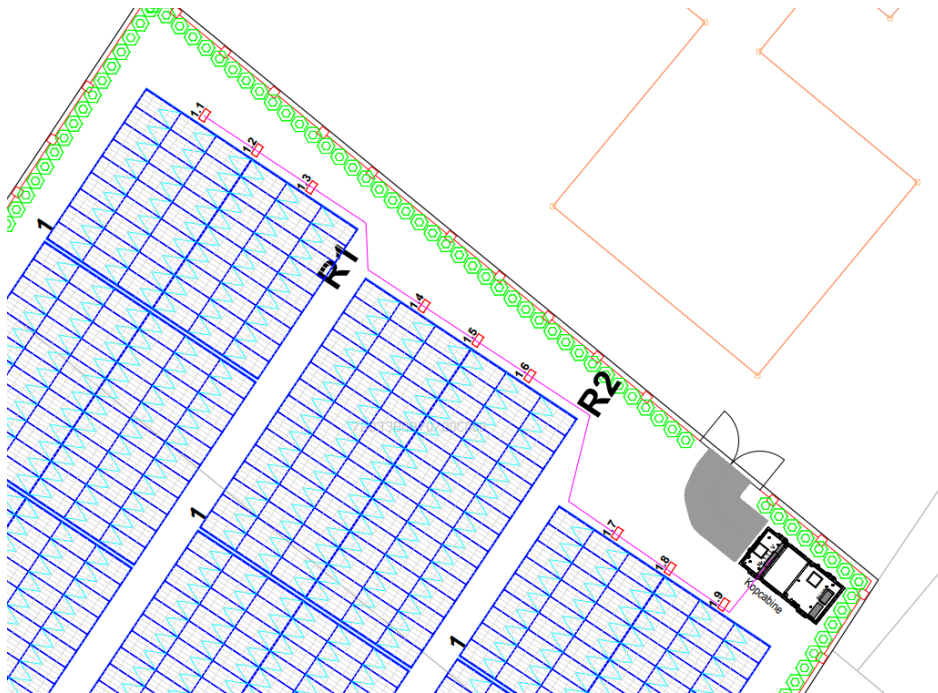
Voor de Romeinse periode geldt eveneens een algemene verwachting. Over het dorp loopt de antieke weg Tongeren-Bilzen.

Voor latere perioden geldt ook een algemene verwachting. Eventuele sporen moeten allicht in agrarische hoek verwacht worden, zeker wat de meest recente periode betreft.

4.3 Impact geplande werken

De opdrachtgever plant de aanleg van zonnepanelen op het terrein. Hiervoor zullen dunne palen (diameter ca. 10 cm) tot een diepte van 1,5m in de grond worden geschroefd. Hierbij wordt er ter hoogte van het gehele projectgebied uitgegaan van een bodemverstoring in een onregelmatig grid van ca. 3x5m van punten van ca. 10cm in diameter. De kabels waarmee de zonnepanelen worden verbonden, bevinden zich onder de panelen zelf; hier is geen bijkomende bodemingreep voor nodig. In de noordoostelijke hoek van het projectgebied komt wel een kopcabine van ca. 17m² groot. Hiervoor is een bodemingreep van ca. 0,5 – 1 m diep nodig.

Net ten noordoosten van de rijen zonnepanelen worden de kabels die van de zonnepanelen komen en naar de cabine geleid worden, wel ingegraven (sleuf van ca. 0,5m diep, ligging met roze aangeduid op onderstaande kaart):

Naast de cabine wordt een zone van ca. 20 m² verhard. De bodemingreep bedraagt hier ca. 0,5 meter.

4.4 Afweging noodzaak vervolgonderzoek

Ondanks de archeologische verwachting voor het projectgebied, lijkt verder onderzoek moeilijk te verantwoorden. De bodemingreep houdt in dat dunne palen (diameter ca. 10 cm) in de grond worden geschroefd tot een diepte van 1,5m in de grond. Hierbij wordt uitgegaan van een minieme bodemverstoring in een onregelmatig grid van ca. 3x5m van punten van ca. 10 cm in diameter. Het eventueel aanwezige bodemarchief wordt aldus niet of lokaal zeer gering bedreigd.

Ter hoogte van de cabine, de verharding en de sleuf voor de leidingen langsheen de zuidoostelijke perceelsgrens wordt wel een bodemverstoring verwacht. Het gaat hier echter om zeer kleine zones (beperkte oppervlakte voor kabinen en weg + een smalle sleuf voor de kabels). Hier lijkt verder archeologisch onderzoek niet te verantwoorden. Onderzoek in zo een kleine en smalle zones zal

onmogelijk tot kenniswinst kunnen leiden. ADEDE is dus van oordeel dat geen vervolgonderzoek noodzakelijk is.¹⁴

Dit advies ontslaat de opdrachtgever, noch de aannemer van de geplande werken, niet van zijn verplichting om tijdens de bouwwerken rekening te houden met de wettelijke archeologische meldingsplecht. Eventuele toevalsvondsten dienen steeds gemeld te worden aan het agentschap Onroerend Erfgoed.

¹⁴ Hier wordt dus hetzelfde besluit genomen als bij archeologienota's met een gelijkaardige bodemingreep:

- Van Lancker, S., 2025, Archeologienota Gaverlandstraat te Drongen (Oost-Vlaanderen), ADEDE rapport 1392, Gent. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/33384>
- Van Lancker, S., 2025, Archeologienota Gaverlandstraat te Drongen (Oost-Vlaanderen), ADEDE rapport 1363, Gent. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/32867>
- Van Lancker, S., 2024, Archeologienota Blancquaertsveld te Berlare (Oost-Vlaanderen), ADEDE rapport 1221, Gent. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/30461>
- Van Lancker, S., 2024, Archeologienota Paalsteenlaan te Lanaken (Limburg), ADEDE rapport 1282, Gent. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/31154>

5 Bibliografie

5.1 Websites

- <https://inventaris.onroenderfgoed.be>
- <https://bib.kuleuven.be>
- <http://www.ngi.be>
- <https://loket.onroenderfgoed.be>
- <https://cai.onroenderfgoed.be>
- <http://www.cartesius.be>
- www.geopunt.be
- www.geoportaal.be
- www.dov.vlaanderen.be

5.2 Literatuur

- Van de Konijnenburg, R., 2018, Neerpelt (St.-Huibrechtslille), St.-Hubertusstraat - Dorpsstraat, verslag van de resultaten van het archeologisch bureauonderzoek, Haast-rapport 2018-33, D/2018/12654/33.

6 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.....	- 15 -
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).....	- 16 -
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.	- 17 -
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de Tertiairgeologische kaart.	- 18 -
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart.	- 20 -
Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.	- 22 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.....	- 23 -
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.....	- 24 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.	- 25 -
Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 26 -
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.	- 31 -
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.....	- 32 -
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 33 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.	- 34 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.	- 35 -
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2005-2007.	- 36 -
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2008.	- 37 -
Figuur 18. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2024.	- 38 -
Figuur 19. Situering van enkele archeologienota's in de omgeving van het projectgebied.	- 40 -
Figuur 20. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.	- 43 -